

Sygn. akt IV CK 184/03

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący)
SSN Bronisław Czech (sprawozdawca)
SSN Irena Gromska-Szuster

Protokolant Katarzyna Jóskowiak

w sprawie z powództwa U. D.
przeciwko Przedsiębiorstwu Państwowej Komunikacji Samochodowej
w B.

o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej
w dniu 26 marca 2004 r.,
kasacji powódki
od wyroku Sądu Okręgowego w B.
z dnia 6 września 2002 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok, z wyjątkiem części dotyczącej oddalenia
apelacji strony pozwanej, i w zakresie uchylonym przekazuje
sprawę Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach procesu za instancję kasacyjną.**

Uzasadnienie

U. D. w pozwie żądała zasądzenia od pozwanego kwoty 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania z ustawowymi odsetkami od dnia wezwania pozwanego do ugody. W uzasadnieniu podniosła, iż na skutek nie wywiązania się pozwanego przedsiębiorstwa z umowy przewozu łączącej strony doznała szkody majątkowej i niemajątkowej.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z dnia 29 maja 2002 r. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 marca 2002 roku, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, orzekł o kosztach sądowych oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanego 1.000 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Z ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy wynika, że 15 grudnia 2000 r. z usług pozwanego jako przewoźnika, mając wykupiony bilet na trasie B. – Z., zamiast na przystanku docelowym została przez kierowcę autobusu wysadzona w miejscowości K. Stało się tak mimo interwencji powódki oraz okazaniu kierowcy - pracownikowi pozwanego, ważnego biletu. Na skutek powyższego powódka musiała pieszo, mimo niesprzyjających warunków pogodowych, przebyć odcinek 2 km do miejsca swego zamieszkania. Zważywszy zaś stan jej zdrowia stanowiło to dla niej znaczny wysiłek fizyczny. Powódka w dacie zdarzenia była już osobą chorą, niezdolną do pracy, a po oparzeniu w 1995 roku utrzymywały się u niej powikłania, w związku z czym prowadziła oszczędny tryb życia. W szczególności w razie konieczności przemieszczania się korzystała z różnego rodzaju środków transportu. W dniu 15 grudnia 2000 roku mąż powódki oczekiwał na nią samochodem na przystanku w Z. Sąd Rejonowy przyjął, że pozwany ponosi odpowiedzialność w związku z niewłaściwym wykonaniem umowy przewozu (art. 14 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. - Prawo przewozowe, a także w oparciu o art. 415 k.c. W sprawie zostało bowiem wykazane, iż kierowca był obowiązany zatrzymać się na przystanku w Z., a wynikało to również z jego podręcznego rozkładu jazdy. Powódka miała wykupiony bilet do tejże stacji. Kierowca bilet powódki skasował, a następnie mimo jej interwencji nie chciał wykonać zobowiązania wynikającego z umowy przewozu, lekceważąco potraktował ją w obecności pozostałych pasażerów i zmusił ją do opuszczenia autobusu na innej

stacji, niż planowała. Pozwany przyznał fakt niewłaściwego wykonania zobowiązania i przeprosił powódkę za doznaną przykrość. W tych okolicznościach Sąd I instancji uznał, iż powódka przeżyła dyskomfort psychiczny, stres, doznała przykrości i poczucie poniżenia. Natomiast co do kwestii związanych z podnoszonym przez powódkę faktem pogorszenia stanu zdrowia wskutek przymusowego dwukilometrowego „spaceru” w niesprzyjających warunkach pogodowych (deszcz, niska temperatura) Sąd Rejonowy przyjął, że powódka wykazała jedynie, że w wyniku tegoż zdarzenia przeziębila się. Nie zostało natomiast udowodnione, co wynika z opinii biegłego z zakresu chirurgii plastycznej i leczenia oparzeń, aby stan zdrowia powódki pogorszył się w związku z przymusowym spacerem i wysiłkiem z tym wiązanym, a w szczególności aby doszło do rozejścia się brzegów rany, która była pozostałością po przeszczepie skóry. Biegły stwierdził, iż w przypadku gdy operacja zszycia rany miała miejsce w dłuższym odstępie czasu niż 14 dni przed zdarzeniem (a powódka ostatecznie przyznała, że zabieg ten odbył się pół roku przed zajściem), to bardziej prawdopodobne jest, że ewentualne rozejście się rany było spowodowane powstałym wcześniej znacznym napięciem, a nie wskutek zbyt wczesnego wysiłku (długi spacer). Biegły stwierdził też, że ruch jest czynnikiem wskazanym przy rehabilitacji. Ostatecznie Sąd Rejonowy przyjął, że powódka doznała rozstroju zdrowia, obejmującego przeziębienie, negatywne doznanie psychiczne, poczucie poniżenia i stres, a należne z tego tytułu zadośćuczynienie (art. 445 k.c.) wynosi 800 zł. Co do roszczeń dotyczących szkody majątkowej uznał Sąd Rejonowy, iż przewoźnik naruszył art. 11, 14 i 16 ustawy Prawo przewozowe nie dowożąc powódki w umówione miejsce. Powstałą wskutek tego szkodę ustalił Sąd w kwocie 200 złotych, posiłkując się normą art. 322 k.p.c. i uwzględniając poniesione przez męża powódki straty, które obejmowały koszt dojazdu z Z. do B. w celu poszukiwania powódki i powrót do Z.

Wyrok Sądu Rejonowego zaskarżyły apelacjami obie strony.

Sąd Okręgowy w B., wyrokiem zaskarżonym kasacją, zmienił wyrok Sądu Rejonowego w ten sposób, że zasądzoną od pozwanego na rzecz powódki kwotę obniżył do 500 zł z ustawowymi odsetkami 16 % w stosunku rocznym „po dniu” 25 lipca 2002 r., „oddalił apelację powódki w pozostałej części, zaś apelację pozwanego w całości” i odstąpił od obciążenia powódki kosztami procesu za obie instancje.

Sąd Okręgowy przyjął, że powódka nie udowodniła, by na skutek przedmiotowego zdarzenia doznała uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia w rozumieniu art. 444 § 1 i 445 k.c. Również – zdaniem tego Sądu - „przeziębienie” nie jest takim rozstrojem. W związku z tym nie należy się jej zadośćuczynienie z art. 445 § 1 k.c. Powódka doznała natomiast naruszenia jej dobra osobistego na skutek incydentu z kierowcą (ośmieszenie wobec pasażerów, dyskomfort fizyczny i psychiczny związany z odbyciem wbrew swojej woli „spaceru” w niesprzyjających warunkach) za co należy się jej zadośćuczynienie pieniężne w kwocie 500 zł na mocy art. 448 k.c. Sąd Okręgowy przyjął również, że powódka nie wykazała, by poniosła szkodę w postaci wydatków na lekarstwa i koszty przejazdu samochodem przez jej męża, mające na celu jej odszukanie.

Powódka w kasacji zarzuciła naruszenie:

1. prawa materialnego: art. 444 § 1, art. 445 § 1 i art. 448 k.c. przez ich błędną wykładnię oraz art. 64 pkt 1, 2 i 3 oraz art. 69 Konstytucji RP przez ich nieuwzględnienie,

2. prawa procesowego: art. 5, 117 § 1, art. 212, 227, 328 § 2, art. 384, 386 § 1 w zw. z art. 339¹⁹ k.p.c.

Przytaczając wymienione podstawy kasacji powódka wniosła o „uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania” oraz odstąpienie od obciążenia powódki kosztami postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasadny jest przede wszystkim zarzut naruszenia art. 384 k.p.c. Przepis ten stanowi, że sąd nie może uchylić lub zmienić wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację, chyba że strona przeciwna również wniosła apelację (zakaz *reformationis in peius*). Znaczy to m.in., że sąd nie może uchylić lub zmienić wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację jeżeli apelacja strony przeciwnej została w całości oddalona. Z sytuacją taką mamy do czynienia w sprawie niniejszej. W sentencji zaskarżonego wyroku zawarte jest bowiem rozstrzygnięcie: oddala „apelację pozwanego w całości”. Wiąże rozstrzygnięcie zawarte w sentencji wyroku, a nie ewentualne motywy zawarte w jego uzasadnieniu. Niedopuszczalne było zatem orzeczenie na niekorzyść powódki.

Zasadny jest również zarzut naruszenia prawa procesowego przez przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że powódka nie udowodniła kosztów poniesionych na lekarstwa potrzebne w związku z nabawieniem się „przeziębienia” oraz kosztów związanych z poszukiwaniem powódki przez jej męża (jeżdżenie samochodem). Odnośnie tych kosztów zeznawała powódka i można je było określić posługując się normą z art. 322 k.p.c., co zresztą zrobił Sąd Rejonowy odnośnie kosztów jeżdżenia samochodem przez męża powódki.

Nie są natomiast zasadne pozostałe zarzuty naruszenia prawa procesowego. Na temat związku przyczynowego pomiędzy przedmiotową przymusową wędrówką powódki a pogorszeniem się rany pozostałej po oparzeniu, przeprowadzony został dowód z opinii biegłego. Opinię tę biegły uzupełniał w związku z zarzutami powódki i Sąd władny był przyjąć, że wymieniony związek przyczynowy nie został wykazany. Znalazło to wyraz w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, co odpowiada wymaganiu z art. 328 § 2 k.p.c. i zarzut naruszenia tego przepisu nie jest zasadny. Zarzut naruszenia art. 5 i 117 § 1 k.p.c. odnosi się do postępowania przed Sądem Rejonowym i dlatego nie może być przedmiotem kasacji (art. 392 i 393¹ k.p.c.).

Powódka zasadnie zarzuciła naruszenie art. 444 § 1 i 445 § 1 k.c. przez ich błędną wykładnię. Pojęcie rozstroju zdrowia, występujące w tych przepisach, obejmuje bowiem także taki rozstrój zdrowia, jakim jest „przeziębienie”, która to okoliczność została w sprawie ustalona. Idzie tylko o ocenę tego rozstroju zdrowia z punktu widzenia określenia odpowiedniej sumy zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, w rozumieniu art. 445 § 1 k.c.

Sąd Okręgowy, zgodnie z twierdzeniami powódki o zaistnieniu naruszenia dobra osobistego na skutek wydarzenia w autobusie, przyznał jej z tego tytułu na podstawie art. 448 k.c., zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, które to rozstrzygnięcie należy uznać za trafne.

Zarzut naruszenia art. 64 Konstytucji polega na nieporozumieniu, bo przepis ten nie ma w sprawie zastosowania, skoro dotyczy ochrony własności i innych praw majątkowych. Podobnie z zarzutem naruszenia art. 69 Konstytucji RP, który dotyczy obowiązków władzy publicznej udzielania, zgodnie z ustawą,

pomocy osobom niepełnosprawnym w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej. Sądy powszechne są wprawdzie organami władzy publicznej, lecz do ich kompetencji nie należą obowiązki o jakich mowa w wymienionym art. 69.

Z powyższych przyczyn i zasad Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 393¹³ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 393¹⁹ i 391 § 1 k.p.c.).